

Kunskapsresultat grundskolan 2014/2015

Sofia Franzén
Kvalitetscontroller

27 oktober 2015

Innehåll

Förord	5
Rapportens huvudsakliga innehåll	6
1. Styrande dokument och arbetssätt	7
Nationella mål för grundskolan	7
Skollagen	7
Piteås kommunala mål för grundskolan	8
Systematiskt kvalitetsarbete och ansvarsfördelning	8
2. Årskurs 3	10
Goda resultat i matematik	10
Goda resultat i svenska, främst bland flickor	12
Åtgärder under läsåret 2015-2016.....	14
Sammanfattning årskurs 3	14
3. Årskurs 6	15
Många elever godkända i alla ämnen, särskilt flickor.....	15
Bristande stöd och dålig studiemiljö sägs ha påverkat resultaten negativt	16
Något sjunkande betyg i matematik	18
Pojkar behöver höja kunskaperna i svenska.....	18
Goda resultat i de nationella proven.....	19
Åtgärder under läsåret 2015-2016.....	20
Sammanfattning årskurs 6	20
4. Årskurs 9	21
God gymnasiebehörighet, men långt kvar till målet	21
Stor andel godkända i alla ämnen, men långt kvar till målet	23
Stigande genomsnittligt meritvärde	24
Störst andel underkända i matematik, NO-ämnena och tyska	25
Något stigande betyg i matematik	27
Fortsatt 20 poängs skillnad i meritvärde mellan pojkar och flickor.....	28
Andel gymnasiebehöriga per skola	30
Genomsnittligt meritvärde per skola	31

Nationella prov	33
Åtgärder under läsåret 2015-2016.....	34
Sammanfattning årskurs 9.....	34
5. Särskilda undervisningsgrupper i grundskolan.....	35
Hörselklasserna	35
AST-klasserna	35
Tallbacka/Mellangård.....	36
Språklussen	37
Sammanfattning särskilda undervisningsgrupper	37
6. Sammanfattande analys, bedömning och åtgärder.....	38
Alla elevers lärande	38
Tjugo ska bli tio.....	38
Förslag till åtgärder	39
Referenser	40

Förord

Syftet med den här rapporten är att beskriva och analysera kunskapsresultaten i Piteås kommunala skolor för att förtydliga och bekräfta inriktningen på det fortsatta arbetet för elevernas utveckling och lärande. Rapporten behandlar årskurs 3, årskurs 6, årskurs 9 och de särskilda undervisningsgrupperna. Gymnasieskolans kunskapsresultat inkluderas inte i rapporten av två anledningar. Den ena är att det ännu saknas nationell statistik över gymnasiet, då den utkommer först den 17 december. Den andra anledningen är att det har inkommit underlag från rektorerna vid skolenheterna Magne och Hugin, men det saknas underlag från de övriga tre gymnasierektorerna. Eftersom att en nationell jämförelse samt rektorernas analys är av stort värde i den övergripande analysen föreslås att en separat rapport om gymnasiets kunskapsresultat presenteras för Barn- och utbildningsnämnden i början av nästa år.

Rapportens huvudsakliga innehåll

Kunskapsresultaten visar att eleverna i Piteå kommuns grundskolor generellt sett lyckas väl i sina studier. Utvecklingsområdena rör främst svenska, matematik, NO-ämnen och tyska. För att arbeta vidare har rektorerna identifierat en rad framgångsfaktorer så som en god elevkultur och studiemiljö, en ökad delaktighet och lust till lärande bland eleverna och utvecklade kunskaper i svenska, särskilt läsförståelsen. Språklig färdighet är viktigt inom alla ämnen, inte minst för att öka pojkarnas kunskapsresultat. Flickornas betyg är högre än pojkarnas, främst i svenska, bild, hemkunskap och moderna språk, varför undervisningen bör utvecklas så att den i högre grad stimulerar pojkars lärande. Dessutom bör kunskapsbedömningens likvärdighet utvecklas. Förslagen till åtgärder är därför att formulera konkreta mål för kunskapsutvecklingen i svenska och svenska som andraspråk, att organisera ett kollegialt lärande om hur fler av pojkarna kan stimuleras i undervisningen, samt att arbeta för en större likvärdighet i kunskapsbedömningen.

Rapportens underlag är uppgifter från Genvägen, SIRIS, Jämförelsetal och rektorers rapportering i Genvägen. När en rektor citeras görs det för att uppmärksamma denna persons analys av de presenterade kunskapsresultaten på skolan. I övrigt skyddas rektorns och skolans integritet genom att anonymisera det citerade textmaterialet.

I. Styrande dokument och arbetssätt

Nationella mål för grundskolan

Skollagen

Utbildningen i grundskolan regleras och styrs av nationella och lokala styrdokument såsom skollagen, läroplanen och allmänna råd. I läroplanen för grundskolan finns tre delar: skolans värdegrund och uppdrag, övergripande mål och riktlinjer för utbildningen samt kursplaner som kompletteras med kunskapskrav. På grund av mängden av existerande mål citeras här endast ett par centrala mål.

Syftet med utbildningen inom skolväsendet är enligt skollagen (2010:800) att:

4 § Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare. (1 kap. 4 § skollagen)

När det gäller barns och elevers utveckling mot målen säger skollagen:

3 § Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. (3 kap. 3 § skollagen)

Piteås kommunala mål för grundskolan

Verksamhetsplan 2015-2017

Under perioden 2015-2017 är de kunskapsrelaterade målen i Piteås kommunala skolor att:

1. Andelen elever i årskurs 9 som har behörighet till gymnasieskolan ska öka med tre procentenheter.
2. Andelen elever som får fullständiga slutbetyg i årskurs 9 ska öka med tre procentenheter.

Systematiskt kvalitetsarbete och ansvarsfördelning

Utifrån kraven i skollagen har Barn- och utbildningsnämnden beslutat att ett systematiskt kvalitetsarbete ska bedrivas utifrån en årsvis planering.

Huvudmannen har det *yttersta ansvaret* för att utbildningen genomförs i enlighet med de bestämmelser som finns i skollag, läroplaner och andra föreskrifter. Skolverket (2015) uttrycker det så här: ”Det är huvudmannen som har ansvar för att skapa förutsättningar för förskolan och skolan att uppfylla de nationella målen. Rektorn och förskolechefen har ansvar för att skapa förutsättningar för lärare, förskollärare och annan personal att bedriva en undervisning som leder till barns och elevers lärande och utveckling.”¹

Huvudmannens ansvar

1. Att se till att utbildningen motsvarar skollagens krav på kvalitet², är likvärdig³ och att utbildningen förankras i vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet⁴.
2. Att planera, följa upp och utveckla utbildningen i syfte att uppfylla målen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål).⁵
3. Att det systematiska kvalitetsarbetet (enligt ovan) dokumenteras.⁶
4. Att se till att det i alla förskole- och skolenheter samt fritidshem finns en god miljö för lärande.⁷

¹ Kvalitetsarbete i praktiken – Skolverket (2015)

² 1 kap. 4 § och 3 kap. 3§ skollagen

³ 1 kap. 4 och 9 §§ skollagen

⁴ 1 kap. 5 § skollagen

⁵ 4 kap. 3 § och 4 kap. 5 § skollagen

⁶ 4 kap. 6 § skollagen

⁷ 8 kap. 8 §, 14 kap. 9 § skollagen

5. Att se till att personalen har den utbildning som krävs eller är lämplig – gärna forskarutbildning.⁸
6. Att se till att förskollärare, lärare och annan personal vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling och har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.⁹
7. Att lämna skriftliga rutiner för att ta emot och utreda klagomål mot utbildningen.¹⁰

Rektorns/förskolechefens ansvar

1. Att planera, följa upp och utveckla utbildningen i syfte att uppfylla målen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål). Detta ska ske under medverkan av personal och barn/elever. Vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.¹¹
2. Att det systematiska kvalitetsarbetet (enligt ovan) dokumenteras.¹²
3. Att utarbeta rutiner som svarar mot de lagstadgade bestämmelserna, de förvaltningsövergripande kraven samt enhetens egna förutsättningar och behov.
4. Att upprätta rapporter till huvudmannen enligt fastställd plan.
5. Att återkoppla resultat och beslut om åtgärder till personalen.
6. Att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter.¹³

⁸ 2 kap. 13, 14 och 23 §§ skollagen

⁹ 2 kap. 34 §§ skollagen

¹⁰ 4 kap. 8 § skollagen

¹¹ 4 kap. 4 § samt 4 kap. 5 § skollagen

¹² 4 kap. 6 § skollagen

¹³ Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, s. 19

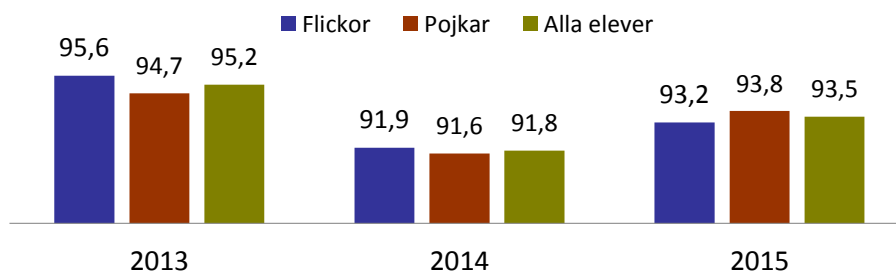

2. Årskurs 3

I årskurs 3 genomförs nationella prov i matematik, svenska och svenska som andraspråk. De nationella proven är inte examensprov, utan ska vara en del av lärarens samlade information om en elevs kunskaper. Nationell statistik publiceras först den 1 december, så i denna rapport görs en resultatjämförelse över tid för eleverna i Piteås kommunala skolor. Det är värt att ha i åtanke att det är svårt att göra en exakt jämförelse av resultaten mellan de olika åren då provinnehållet varierar i främst matematik.

Goda resultat i matematik

Eleverna i årskurs 3 visar goda resultat i matematik och det finns knappt någon skillnad alls mellan flickor och pojkar (se figur 1 på nästa sida). Allra bäst resultat fick eleverna i den muntliga uppgiften, där cirka 97 % av eleverna blev godkända. Den svåraste delen var geometridelen, där ungefär 87 % blev godkända. Notera den markanta sänkningen av andelen godkända i geometri jämfört med föregående år. Även skriftliga räknemetoder var en utmaning, då knappt 89 % blev godkända. Dessa tre delprov är markerade med gult i tabell 1.

Figur 1. Procentandel godkända elever i nationella prov i matematik, år 3. Källa: Genvägen

	2013		2014		2015	
	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar
MATEMATIK						
A: Muntlig uppgift (i grupp)	99,0%	97,3%	98,6%	98,6%	97,2%	97,3%
B: Sannolikhet, ordningstal och huvudräkning	91,9%	90,0%	91,0%	91,7%	94,4%	96,9%
C: Naturliga tal och problemlösning	99,0%	99,1%	99,5%	99,1%	92,1%	94,6%
D: Geometri	96,7%	95,9%	96,2%	95,9%	83,7%	87,4%
E: Förståelse för de fyra räknesätten	96,7%	96,4%	71,1%	77,1%	96,1%	96,4%
F: Skriftliga räknemetoder	90,0%	87,2%	91,5%	84,4%	92,7%	88,8%
G: Problemlösning	96,2%	97,3%	95,3%	94,5%	96,1%	95,1%
Andel godkända elever, totalt	95,6%	94,7%	91,9%	91,6%	93,2%	93,8%

Tabell 1. Procentandel godkända elever i nationella prov i matematik, år 3. Källa: Genvägen

Rektorerna nämner några faktorer som de tror har bidragit till de goda resultaten i matematik:

Goda arbetssätt. De goda arbetssätten rör att skapa mindre arbetsgrupper för en lugnare närmiljö, att lägga in matematiken när det funnits mest personal tillhands och specialpedagogens stöd till elever som behöver det. Några rektorer uppmärksammar också betydelsen av att det inte fanns någon tidsbegränsning på det nationella provet, vilket de bedömer var till hjälp för de elever som presterar svagast. På några skolor har de också arbetat med problemlösning enligt EPA-modellen, som innebär att de reflekterar över matematikuppgifter Enskilt, sedan i Par och sedan Alla tillsammans. Det innebär att det pratas mycket matematik i klassrummet och eleverna får berätta för varandra hur de tänker.

Lärarnas kompetensutveckling. Flera rektorer pekar på fördelen med att alla lärare har fortbildats inom Matematiklyftet. Det bedöms ha hjälpt eleverna med bland annat området problemlösning, som förut upplevdes som ett av de svåraste områdena.

Bra läromedel. En rektor kommenterar att de är nöjda med att de bytte läromedel från Eldorado till Nya matematikboken. En annan skriver att de har arbetat med Eldoradoböckerna 1-3, fördjupning och färdighetsträning. Boken har gått genom de delmoment som fanns på de nationella proven, och detta kopplar de till att en stor del av gruppen har mycket goda resultat. Vidare skriver en rektor att matematikläraren startade tidigt med algoritmer och eleverna känner att de behärskar det, vilket visade sig vara en stor fördel på åtminstone ett av delproven.

När det gäller de mindre goda resultaten nämner rektorerna följande:

Lässvaghet. Flera rektorer nämner att lässvaga elever faller på svårigheter att tolka den skriftliga informationen. Generellt har de elever med nedsatt läsförståelseförmåga haft det svårare med de delprov som kräver att man måste läsa och tolka innehållet i uppgifterna i matematiken. Många av de nyanlända eleverna har en bristande läsförståelse.

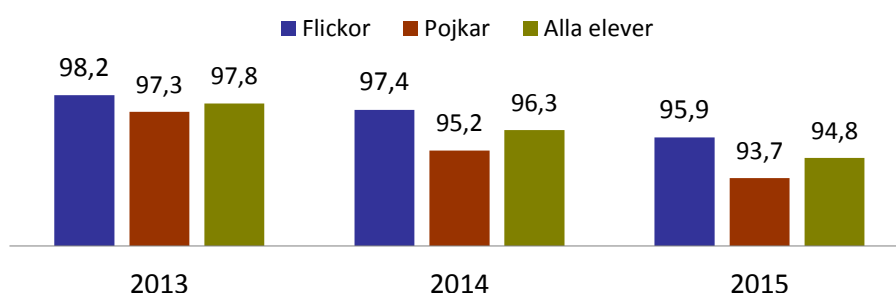
Blandning av flera räknesätt. En rektor kommenterar att det är när man arbetar med flera olika sätt att göra uträkningar som eleverna, som inte riktigt förstår, börjar blanda metoder. Uppgifterna i det nationella provet hade en lite annorlunda ”twist” och då kunde inte de mindre välpresterande eleverna omsätta sina kunskaper och tänka på ett lite annat sätt än det de lärt sig.

Frånvarande eller sjuka elever. Ett par rektorer pekar på hur stor procentandel som en elev kan utgöra på deras skola och nämner att en enstaka elevs frånvaro drar ner resultatet på ett kännbart sätt.

Goda resultat i svenska, främst bland flickor

I svenska visar eleverna i årskurs 3 också goda resultat. Till skillnad från när det gäller matematiken finns det dock en större skillnad mellan flickors och pojkars resultat (se figur 2 på nästa sida). Alla elever visar goda resultat i den muntliga provdelen, men när det gäller skrivande ligger pojkarnas genomsnittliga resultat märkbart lägre när det gäller berättande text och stavning. (Att flickorna klarar skrivandet bättre märks också i matematikdelens delprov F: skriftliga räknemetoder.) Dock är det viktigt att se om den sjunkande andelen godkända elever kommer att fortsätta framöver, då den sjunkit med tre procent under de senaste tre åren. Beror det på variationer i provet eller något annat? När den nationella statistiken kommer kan den möjligtvis hjälpa oss att analysera trenden.

Figur 2. Procentandel godkända elever i nationella prov i svenska, åk 3. Källa: Genvägen

	2013		2014		2015	
	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar
SVENSKA						
A: Muntlig uppgift (i grupp)	99,0%	99,5%	99,5%	99,5%	98,3%	97,3%
B: Läsa - berättande text	98,1%	97,3%	99,1%	95,9%	95,5%	94,2%
C: Läsa - faktatext	99,0%	97,7%	95,3%	92,2%	94,9%	93,3%
D: Enskild högläsning	96,7%	97,7%	99,1%	97,2%	94,9%	95,5%
E: Enskilt textsamtal	99,5%	99,5%	99,5%	99,5%	97,8%	96,4%
F: Skriva - berättande text	98,6%	97,3%	97,2%	94,5%	98,3%	92,8%
G: Skriva - stavning och interpunktion	97,6%	93,2%	98,6%	94,0%	96,6%	90,6%
H: Skriva - faktatext	97,1%	96,4%	90,6%	89,0%	90,4%	89,2%
Andel godkända elever, totalt	98,2%	97,3%	97,4%	95,2%	95,9%	93,7%

Tabell 2. Procentandel godkända elever i nationella prov i svenska, åk 3. Källa: Genvägen

Rektorernas förklaringar av de goda resultaten i svenska i årskurs 3 är bland annat följande:

Ett systematiskt och varierande arbetssätt kring läsning. Många rektorer nämner att arbetet med metoden *En läsande klass* har förbättrat läsförståelsen. En rektor lyfter att de har ett systematiskt, stegrande arbete kring läsförståelse och de olika lässtrategierna samt att eleverna är trygga i gruppen och alla vågar prata. En annan rektor nämner att arbetssätten är många och att variationen berikar:

Lus-läsningen ligger som en röd tråd över de tre åren, högläsning av läraren, biblioteksbesök likaså. Bokcirkel, boksamtal, samtal om dagsaktuella händelser, elevers egen högläsning av egenproducerade texter, skönlitterära texter och faktatexter bidrar till att öka ordförståelsen. Vidare är parläsning av faktatexter, skrivande av egna bokrecensioner och att både läsa upp och lyssna på egna och andras texter, diktskrivning, fria texter som utgår från gemensamma läsoplevelser i läsläxan, reflektionsböcker med både fria och riktade skrivuppgifter en del av orsaken till resultatet.

Hjälp av specialpedagog. ”De elever som inte har godkänt resultat på proven är de elever vi jobbat extra mycket med”, skriver en rektor. Bland de elever som har det svårt nämns de nyanlända eleverna ett par gånger. En rektor skriver att dessa elever har läst högt för pedagog 2-3 gånger i veckan samt träffat specialpedagog 1-2 gånger i veckan. Med stöd och hjälp har de klarat uppgifter utan annan anpassning. Men vissa av de mindre välpresterande eleverna har fortfarande inte haft ett eget driv att läsa. En lägre andel pojkar än flickor blev godkända när det gäller skrivande av berättande text och stavning, men ingen rektor har bildat sig en uppfattning om vad det kan bero på.

En rektor uppmärksammar att de estetiska ämnena har fått en mer undanskymd roll i dagens skola och kopplar det till de mindre goda resultaten:

Vår analys är att bild och drama har fått en mer undanskymd roll i dagens skola. Större fokusering på målen i de teoretiska ämnena, gör att dessa delar prioriteras mindre. Det upplevs ta mycket tid att genomföra uppgifter inom bild och drama, tid som pedagogerna anser sig inte ha. Diskussionen stannar ofta vid hur mycket tid kan vi "offra", och ger det så mycket resultat att det är värt det? Samtidigt så vet vi att eleverna lär på olika sätt och att använda olika uttrycksformer berikar. Vi vet att lust skapar lärande och motivation. Viktigt med KASAM - känsla av sammanhang, genom att jobba ämnesövergripande. Kan vi avstå? Detta är kanske det som fattas för ökad måluppfyllelse och högre måluppfyllelse?

Åtgärder under läsåret 2015-2016

Här är ett axplock av de åtgärder under läsåret 2015-2016 som har planerats för eleverna i årskurs 3:

- **Kompetensutveckling.** Att lärarna fortsätter sin kompetensutveckling inom ramen för Matematiklyftet samt att fler lärare går in i Läslyftet, bland annat för att eleverna ska bli ännu mer säkra på att jobba med faktatexter både med förståelse, att sammanfatta utifrån givna stödord och att stava och interpunktera.
- **Kontakt med hemmen.** Att ha täta uppföljningar tillsammans med vårdnadshavarna, därför att det ses som en framgångsfaktor för elevernas utveckling.
- **Nya arbetssätt och läromedel i matematik.** Lärarna ska ta nya grepp, bland annat att introducera algoritmer eftersom de nationella proven visade att mellanledsberäkning ställde till det för vissa elever. Dessutom ska nya läromedel användas med elevernas optimala utveckling i åtanke.
- **En läsande klass.** Fortsatt arbete ska ske med denna uppskattade metod.

Sammanfattning årskurs 3

Eleverna i årskurs 3 visar goda resultat i matematik. Rektorerna menar att de goda resultaten går att härröra till skapandet av mindre arbetsgrupper för en lugn studiemiljö, gott om personal, arbetet enligt EPA-modellen, kompetensutveckling i Matematiklyftet och läromedel som förbereder inför nationella prov i matematik. Eleverna lyckas också generellt väl i svenska, vilket rektorerna menar har ett samband med ett systematiskt och varierande arbetssätt kring läsning. I svenska visar dock pojkarna något mindre bra resultat än flickorna, särskilt när det gäller berättande text och stavning. Det görs ingen analys av vad det kan tänkas bero på, men en rektor pekar på vikten av att eleverna får en känsla av sammanhang och mening i det de gör. Lust skapar motivation och lärande. Kanske olika uttrycksformer, med hjälp av de estetiska ämnena och att jobba mer ämnesövergripande, kan hjälpa de elever som inte lyckas så väl i dagsläget. Under det nuvarande läsåret pågår ytterligare kompetensutveckling inom Matematik- och Läslyftet och skolorna utvecklar sina arbetssätt.

3. Årskurs 6

I årskurs 6 sätts de första terminsbetygen. Majoriteten av ämnena som betygsätts är obligatoriska och läses av samtliga elever. Modersmål, teckenspråk och svenska som andraspråk läses enbart av elever som valt eller är berättigade att läsa dessa ämnen. Modernt språk kan eleverna läsa i årskurs 6 men de betygsätts i ämnet först under höstterminen i årskurs 7. Elevernas kunskaper bedöms utifrån betygsskalan A-F, där A-E står för godkänt betyg och F står för ej godkänt betyg. Har betyg inte kunnat sättas på grund av att eleven varit frånvarande markeras detta med ett streck (-) i betygskatalogen. Nationell statistik över betygen i årskurs 6 publiceras den 27 oktober.

Många elever godkända i alla ämnen, särskilt flickor

En markant större andel av både flickorna och pojkarna nådde kunskapsmålen för årskurs 6 jämfört med tidigare läsår. Uppgifter saknas för VT 2013.

Procentandel elever som har uppnått målen, åk 6	VT 2013	VT 2014	VT 2015
Flickor	-	89,9 %	94,9 %
Pojkar	-	83,7 %	87,6 %

Tabell 3. Procentandel elever som har uppnått målen, åk 6. Källa: Genvägen

Angående de goda kunskapsresultaten i årskurs 6 ger rektorerna bland annat följande förklaringar:

Träning på läsförståelse. En rektor skriver att det har lagts ner mycket tid på att främja läsning och öva läsförståelse på olika sätt. Under läsåret har en skola arbetat aktivt med att förbättra läsförståelsen samt att utveckla elevernas skrivande. Eleverna har fått träna mycket på att läsa olika slags texter samt skriva olika slags texter, vilket anses bidra till de goda resultaten.

Gemensamt läromedel. En rektor finner att ett nytt gemensamt läromedel i matematik har varit ett lyft för både pedagoger och elever. Genom att de använder samma läromedel i alla årskurser ”möts eleverna av ett gemensamt matematikspråk och det gagnar eleverna”, kommenterar hon.

Medvetandegörande av kunskapsmålen. På en skola har pedagogerna fått hjälp med att presentera vad läroplanen och kursplanen säger. På en annan skola är det så att lärare och

elever diskuterar kunskapsmålen när ett nytt område påbörjas. Läraren kollar av eleverna innan de går vidare och elever och lärare pratar om styrkor samt vad som kan utveckla ytterligare. ”Upplevelsen är att eleverna har blivit mer medvetna om vad de ska lära in och vad som kommer att krävas och bedömas”, kommenterar en av rektorerna. Att tydliggöra målen och sedan se vad eleverna behöver göra för att uppnå dem är ett steg i formativ bedömning, vilket är en metod som förespråkas av rektorerna för äldre elever.

De ämnen där störst andel elever uppnådde kunskapskraven var bild, idrott och hälsa, hemkunskap, slöjd, teknik och musik.

Bristande stöd och dålig studiemiljö sägs ha påverkat resultaten negativt

Svårast att uppnå kunskapskraven hade eleverna i kärnämnen svenska, engelska och matematik. Som förklaring till de mindre goda resultaten ger rektorerna följande tänkbara orsaker:

Bristande stöd. På en skola finns denna uppfattning bland lärarna, enligt rektorn:

Alla i behov av särskilt stöd får inte så mycket tid som de behöver för att nå målen. Med det menar de att eleverna inte får så mycket tid med specialpedagogen, som lärarna anser att eleverna ska ha. Det mesta stödet och extra anpassningarna ska ske i klassrummet. Det är lärarna som främst ska ge eleverna det stöd de behöver för att nå kunskapsmålen. Vi behöver arbeta med att förtydliga Elevhälsan - att den börjar i klassrummet, ett elevärendes gång och vad som förväntas av läraren. Upplevelsen är att pedagogerna inte ser sig själva delaktiga i att eleverna inte, enligt dem, har fått nog med stöd. De ser att någon annan inte har kunnat ta hand om dessa elever och då når de inte målen. Kompetensutveckling behövs.

Elever med särskilda utmaningar. Det finns flera elever som inte når kunskapsmålen trots att de enligt rektorerna får mycket stöd. Det gäller elever med neuropsykologiska hinder, funktionshinder och nyanlända med kort eller obefintlig skolbakgrund. Resurser och anpassad studiegång har satts in för att hjälpa dessa elever, men det har dessvärre inte inneburit att de nått målen i alla ämnen. En rektor uppmärksammar att det är fler pojkar än flickor på hans skola som tillhör denna grupp elever, men han menar att deras problem är neuropsykologiskt och kulturellt betingade och att det är en slump att det är just pojkar.

Dålig studiemiljö. En rektor pekar på att studiemiljön i en klass har varit ett problem under flera år, vilket han tror är orsaken till att två elever har fått underkänt i två ämnen. Men han tillägger att läget har förbättrats under året så att elevernas kunskapsnivå blivit synligare så att arbetet med åtgärder nu kunnat sättas in på allvar.

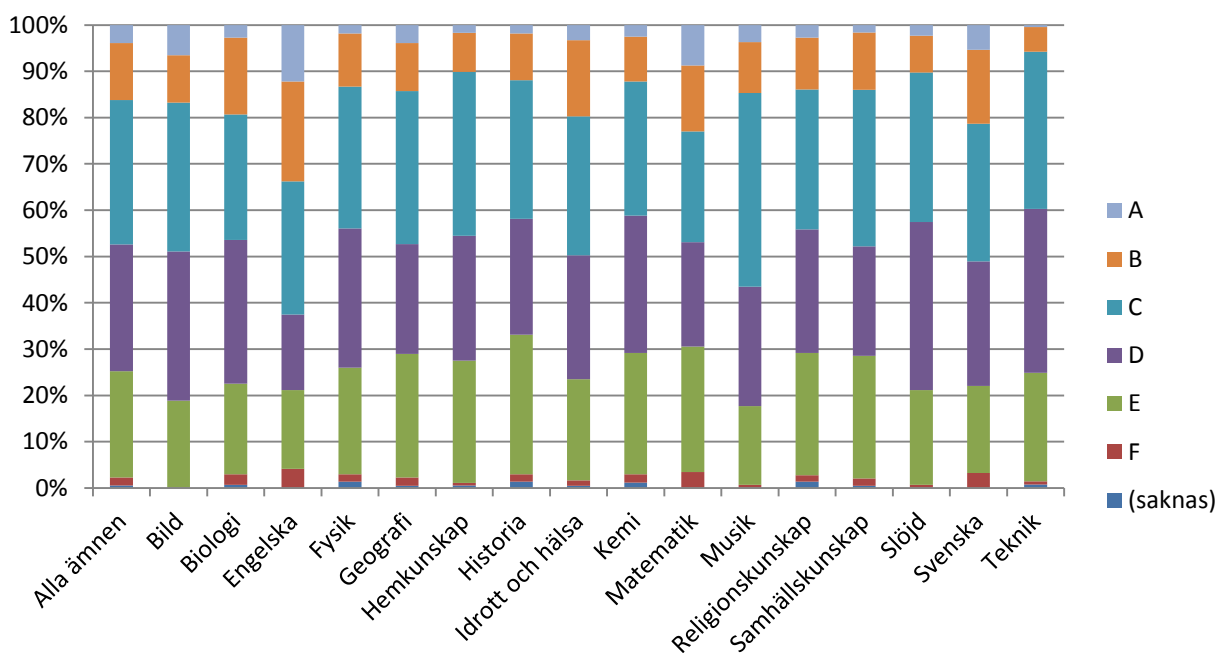

Låga förväntningar. På en skola fick eleverna de betyg som förväntades av lärarna, vilket var betyg mellan C och F. Rektorn undrar om betygen kan ha påverkats av lärarnas förväntningar.

Frånvarande eller sjuka elever. ”Det var två elever som inte fick något provbetyg i svenska då de inte deltagit i de olika delarna av provet på grund av sjukdom”, skriver en rektor.

Tilläggsvis kommenterar en rektor också utmaningen i att sätta betyg i årskurs 6:

Att sätta betyg på elever i årskurs 6 är ganska nytt och lärarna känner sig ofta osäkra på hur de ska tolka kunskapskraven och var de ska lägga ribban. På skolan pratar de och hjälper varandra men det finns inget samarbete mellan mellanstadieskolorna i Piteå. För att få en mer likvärdig bedömning vore det bra om vi ordnade gemensamma bedömarträffar i de ämnen som inte har nationella prov. Ämnet teknik behöver vi också se över. Det har få undervisningstimmar i kursplanen och det blir antagligen därför också svårt för eleverna att visa vad de kan när det gäller de olika förmågorna i kunskapskraven.

Figur 3. Betyg vårterminen 2015 uppdelade per ämne, åk 6. Källa: Genvägen

Pojkars tre bästa ämnen (andel pojkar med betyg A eller B):

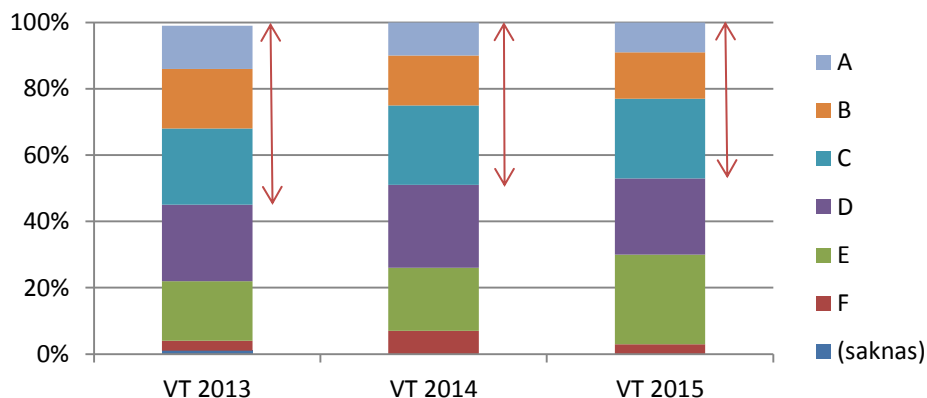
Engelska (32 procent)
Matematik (22 procent)
Idrott och hälsa (20 procent)

Flickors tre bästa ämnen (andel flickor med betyg A eller B):

Svenska (33 procent)
Engelska (26 procent)
Matematik (25 procent)

Något sjunkande betyg i matematik

Det är särskilt intressant att titta på betygen i matematik, eftersom att grundskolan är med i den nationella satsningen Matematiklyftet. Om vi tittar på betygen i matematik över tid kan vi konstatera att det är ungefär samma andel elever som uppnår en godkänd nivå vårterminen 2015 och vårterminen 2013. Det är till och med så att en större andel elever uppnådde de bästa betygen (A, B och C) vårterminen 2013 (54 procent), än vårterminen 2015 (47 procent). De röda pilarna visar omfånget av dessa elever för varje år, och det är ett något minskande omfång. Men det är viktigt att hålla i åtanke att satsningarna inom Matematiklyftet är tänkt att kanske inte bara inom de närmaste åren utan på längre sikt öka måluppfyllelsen i ämnet.

Figur 4. Betyg i matematik uppdelade per vårtermin, åk 6. Källa: Genvägen

Pojkar behöver höja kunskaperna i svenska

Både flickor och pojkar har goda resultat i engelska och matematik. I svenska hade 33 procent av flickorna betyg A eller B. Motsvarande andel bland pojkarna var 12 procent. Hela 71 procent av flickorna har betyg A, B eller C i svenska medan endast 35 procent av pojkarna har

dessas tre högre betyg. Detta tyder på att pojkars kunskaper i svenska skulle behöva lyftas generellt inom kommunen.

Goda resultat i de nationella proven

I årskurs 6 genomförs nationella prov i engelska, matematik, svenska och svenska som andraspråk. Våren 2015 var det frivilligt för skolor att använda nationella proven i ett naturorienterande och ett samhällsorienterande ämne. Vissa rektorer har jämfört resultaten från det smalare område som de nationella proven behandlar med betygen, som ju bedömer hela uppfyllelsen av kunskapskraven. Elever på vissa skolor får högre betyg än provresultaten, men på andra skolor är det tvärtom. Generellt är det en stor andel elever som blir godkända i de nationella proven.

Nationell statistik på resultaten från de nationella proven publiceras först den 1 december, så i denna rapport görs en resultatjämförelse över tid för eleverna i Piteås kommunala skolor. Det är värt att ha i åtanke att det är svårt att göra en exakt jämförelse av resultaten mellan de olika åren då provinnehållet varierar i främst matematik.

Andel godkända elever i nationella prov, åk 6	2013		2014		2015	
	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar
Matematik			94,8%	94,1%	95,9%	94,2%
Biologi	98,9%	100,0%	91,4%	80,2%	100,0%	96,6%
Kemi	100,0%	98,9%	96,7%	93,5%	100,0%	96,0%
Fysik	98,4%	92,9%	97,6%	98,3%	96,0%	100,0%
Svenska	96,0%	93,6%	97,2%	93,8%	99,5%	95,0%
Engelska	94,8%	95,3%	94,8%	94,5%	98,4%	97,3%
Samhällskunskap	100,0%	100,0%	96,3%	92,5%	100,0%	100,0%
Geografi	98,9%	97,1%	93,8%	100,0%	95,9%	94,7%
Historia	54,2%	75,9%	95,0%	88,6%	100,0%	100,0%
Religionskunskap	90,2%	82,5%	100,0%	89,2%	100,0%	83,3%

Tabell 4. Procentandel godkända elever per ämne i de nationella proven, åk 6.

Källa: Genvägen

Som tabellen visar blev samtliga elever godkända i de nationella proven i historia och samhällskunskap, men det är värt att ha i åtanke att det bara var 17 respektive 31 elever som genomförde de proven. Det finns också en stor procentuell skillnad mellan flickor och pojkar vad gäller andel godkända i religionsprovet. Men det var faktiskt bara en pojke som blev underkänd; det fick ett stort procentuellt genomslag bara för att det var totalt nio elever som genomförde provet i religionskunskap.

I de nationella proven, bland annat i NO-ämnena och historia, ställs krav på läsförståelse. En rektor skriver att ”en del frågor var formulerade på så sätt att eleverna inte förstod vad som efterfrågades. [...] Proven krävde en del arbete av eleverna eftersom det innebar att de skulle läsa olika texter samt en hel del skrivande där många svar skulle motiveras”.

En annan rektor skriver att de har goda provresultat i de nationella proven och att en förklaring kan vara att det finns en stor samstämmighet mellan uppgifterna i de nationella proven och uppgifterna i läromedelen och hur de arbetar under lektionerna.

Åtgärder under läsåret 2015-2016

- **Språklig träning.** Några rektorer lyfter vikten av att utvecklas i att korrekt uppfatta och analysera information, utveckla lästräningen och skriva faktatexter. Detta gäller både svenska och engelska.

Sammanfattning årskurs 6

En större andel av både flickorna och pojkarna nådde kunskapsmålen för årskurs 6 jämfört med tidigare läsår. Det är vanligast att få underkänt i svenska, engelska och matematik. Samtidigt är det dessa ämnen, tillsammans med idrott och hälsa, där flest elever har höga betyg, men det finns könsskillnader. Pojkarna behöver höja kunskaperna framför allt i svenska. Ännu syns inga positiva effekter av Matematiklyftet, men resultaten behöver också följas upp och tolkas på längre sikt. Eleverna har goda resultat i de nationella proven. Som förklaringar till de goda kunskapsresultaten pekar några av rektorerna på att eleverna har fått tränas i läsförståelse, att man har medvetandegjort kunskapsmålen och att man använt läromedel som förberedde väl inför uppgifterna i de nationella proven. För att nå ännu bättre resultat talas det om att öka elevernas läsförståelse ytterligare, förbättra studiemiljön och höja förväntningarna på eleverna. Den språkliga träningen är aktuell att arbeta med under innevarande läsår, enligt de planerade åtgärder som några rektorer beskriver. Dock lyfter en rektor behovet av att ordna gemensamma bedömarträffar för att nå en mer likvärdig bedömning mellan skolorna, då betygssättning i årskurs 6 ännu är relativt nytt.

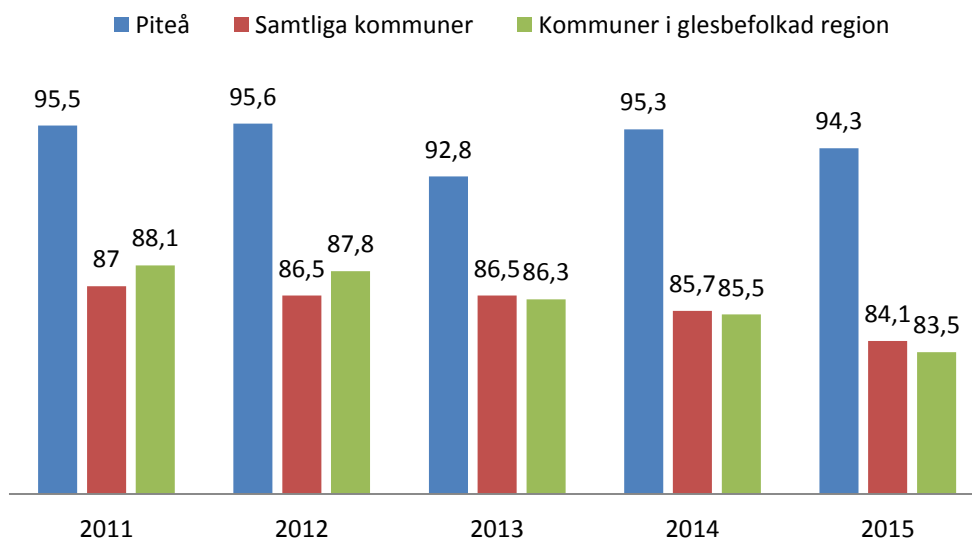
4. Årskurs 9

Det följande avsnittet om eleverna i årskurs 9 är tänkt att följa en logisk ordning: från den lägsta ambitionen att eleverna ska vara gymnasiebehöriga, till att de ska uppnå kunskapskraven i alla ämnen, till de högsta ambitionerna att de ska få höga meritpoäng och högre betyg i specifika ämnen. Därefter uppmärksammas också skillnader i prestation mellan flickor och pojkar. Allra sist visas skillnader i gymnasiebehörighet och meritvärden mellan skolorna i Piteå.

God gymnasiebehörighet, men långt kvar till målet

Yrkesprogram

Yrkesprogrammen på gymnasiet kräver lägst behörighet. För att en elev ska vara behörig till ett yrkesprogram krävs godkänt betyg i ämnena svenska/svenska som andraspråk, engelska och matematik samt godkänt betyg i ytterligare fem ämnen, det vill säga totalt åtta. Statistiken visar att Piteås elever är gymnasiebehöriga till yrkesprogram i en relativt hög grad då de ligger 10 procent över riksnittets elever i kommunala skolor.

Figur 5. Procentandel elever behöriga till yrkesprogram, åk 9.

Källa: Jämförelsetal (Skolverket)

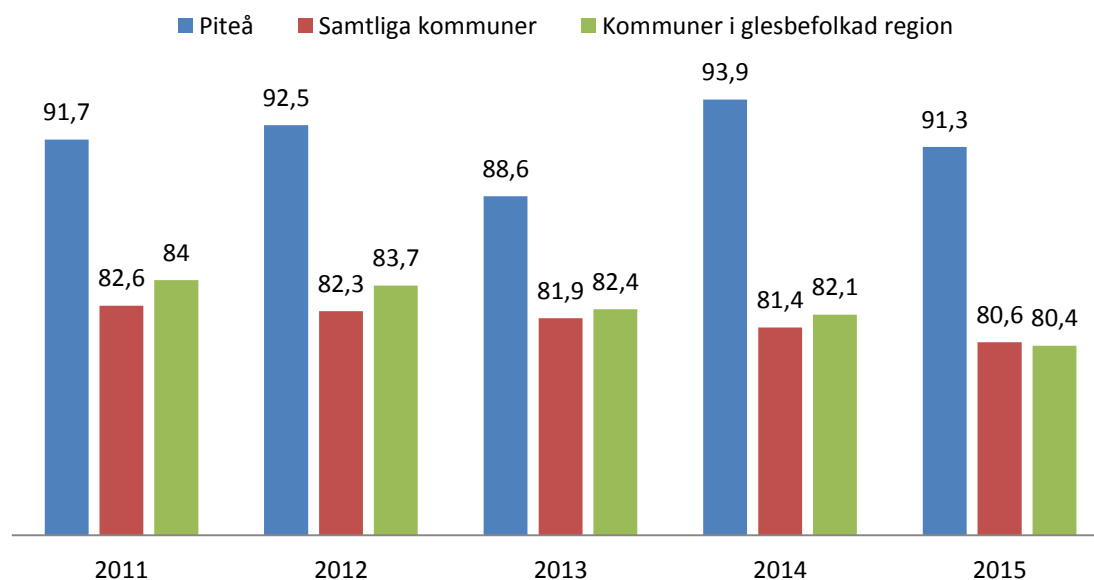
Den nationella databasen Siris gör gällande att ”som ett sammanfattande mått på gymnasiebehörighet sammantaget, oavsett program och nivå, är det behörighet till

yrkesprogrammet som ska användas”. Barn- och utbildningsnämndens mål är att öka andelen gymnasiebehöriga elever med tre procentenheter under treårsperioden 2015-2017. Eftersom att betygen sätts läsårsvis utgår vi ifrån betygen som sattes vårterminen 2014 och då var gymnasiebehörigheten 95,3 procent. Målet är alltså att andelen elever som är gymnasiebehöriga ska vara 98,3 procent. Med tanke på att andelen gymnasiebehöriga har sjunkit med en procentenhet sedan vårterminen 2014 behövs enligt det befintliga målet en ökning med fyra procentenheter under de närmaste två åren, vilket blir en stor utmaning.

Naturvetenskaps- och teknikprogram

För att en elev ska vara behörig till ett högskoleförberedande program krävs godkänt betyg i ämnena svenska/svenska som andraspråk, engelska och matematik samt godkänt betyg i nio ämnen till, sammanlagt tolv. För estetiskt program är det nio valfria ämnen. För ekonomi-, humanistiska- och samhällsvetenskapsprogrammen måste eleverna vara godkända i geografi, historia, samhällskunskap och religionskunskap. För naturvetenskaps- och teknikprogrammen måste eleverna vara godkända i biologi, fysik och kemi. Nedan presenteras statistik över andelen elever som är behöriga till naturvetenskaps- och teknikprogrammen. Även här ligger Piteås elever mycket högre än den svenska genomsnittliga kommunens elever.

Figur 6. Procentandel elever behöriga till naturvetenskaps- och teknikprogram, åk 9.

Källa: Jämförelsetal (Skolverket)

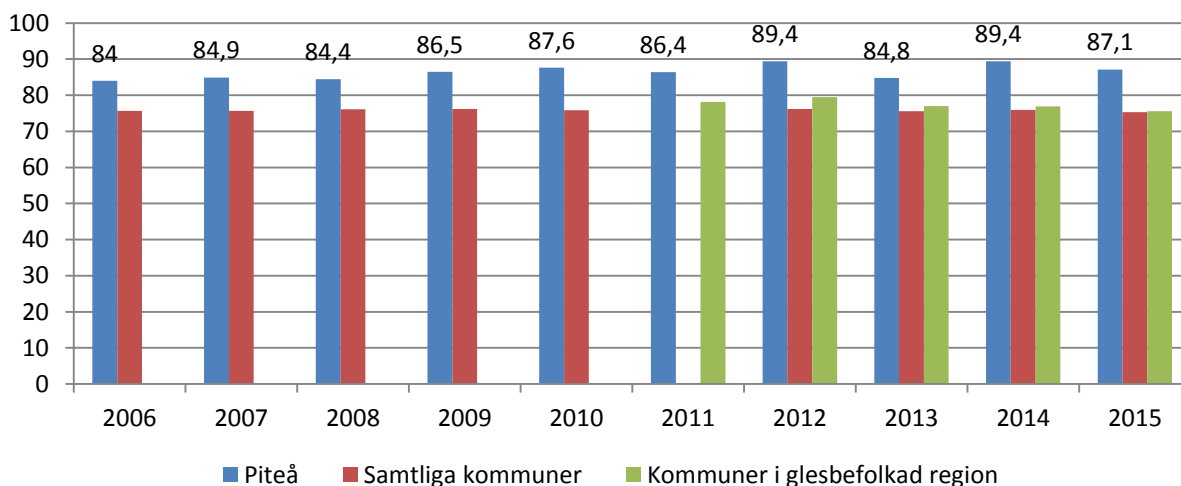
Stor andel godkända i alla ämnen, men långt kvar till målet

En stor del av eleverna i årskurs 9 är godkända i alla ämnen, fastän den minskat något jämfört med det föregående läsåret. Det är en något större andel av pojkarna än flickorna som uppnått målen i alla ämnen.

Andel elever godkända i alla ämnen, åk 9	VT 2013	VT 2014	VT 2015
Flickor	86,2 %	89,4 %	86,6 %
Pojkar	85,1 %	89 %	87,6 %

Tabell 5. Procentandel elever som uppfyllt kunskapskraven, åk 9. Källa: Genvägen

Andelen elever som uppfyllt kunskapskraven i alla ämnen är större i Piteå (blå staplar) än i den genomsnittliga svenska kommunen (röda staplar), där genomsnittet 2015 ligger på 75,3 procent.

Figur 7. Procentandel elever som uppfyllt kunskapskraven, åk 9.

Källa: Jämförelsetal (Skolverket)

Barn- och utbildningsnämndens mål är att öka andelen elever med fullständiga betyg i årskurs 9 med tre procentenheter under treårsperioden 2015-2017. Eftersom att betygen sätts läsårsvis utgår vi ifrån betygen som sattes vårterminen 2014 och då var andelen elever 89,4 procent. Målet är alltså att andelen elever som är gymnasiebehöriga ska vara 92,4 procent. Med tanke på att andelen gymnasiebehöriga har sjunkit med 2,3 procentenheter sedan vårterminen 2014

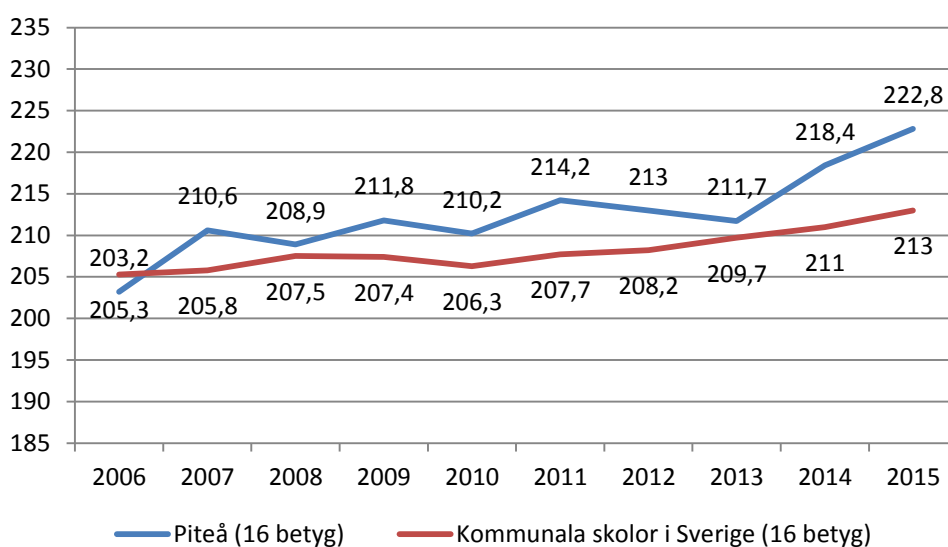

behövs enligt det befintliga målet en ökning med 5,3 procentenheter under de närmaste två åren, vilket blir en stor utmaning – kanske för stor.

Stigande genomsnittligt meritvärde

Elevernas genomsnittliga meritvärde¹⁴ beräknas som summan av betygsvärdena för de 16 eller 17 bästa betygen i elevernas slutbetyg. Elever som har fått betyg i ett modernt språk *inom ramen för språkval* får räkna med det som ett 17:e betyg i meritvärdet, från och med ansökan till gymnasiet läsåret 2014/15. Elevens betyg i modersmål får inte räknas som ett 17:e betyg, eftersom att det ämnet inte läses inom ramen för språkval. Betyget F ger 0 poäng, E ger 10 poäng, D ger 12,5 poäng, C ger 15 poäng, B ger 17,5 poäng och A ger 20 poäng. Det högsta möjliga meritvärdet för elever som läst 17 ämnen är 340 poäng och för elever som läst 16 ämnen är det 320 poäng.

I Piteå har meritvärdet stigit markant under de senaste tre åren (se den blå linjen i diagrammet nedan). Piteå kommun ligger över det nationella genomsnittet bland kommuner.¹⁵ Piteå ligger högre än rikssnittet oavsett regi. Från och med vårterminen 2015 räknas som sagt 17 betyg, och med det 17:e betyget hamnar Piteås elever på i genomsnitt 231,5 jämfört med rikets 220,3.

Figur 8. Genomsnittligt meritvärde 2006-2015, 16 betyg, åk 9. Källa: Siris

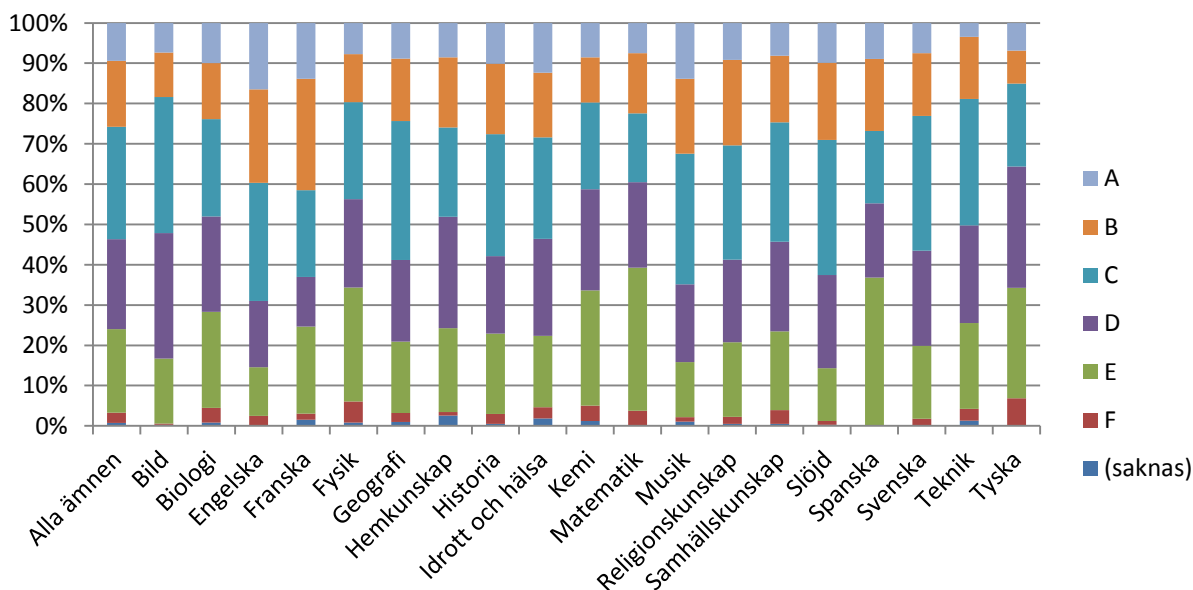
¹⁴ Det genomsnittliga meritvärdet beräknas för elever som fått lägst betyget E i ett ämne.

¹⁵ Piteå ligger också långt över det genomsnittliga meritvärdet i kommungruppen (kommuner i glesbefolkad region), då kommungruppens genomsnitt ligger lägre än för samtliga kommuner.

Störst andel underkända i matematik, NO-ämnena och tyska

De ämnen där störst andel elever uppnådde kunskapskraven var svenska, engelska, spanska, historia, religionskunskap, musik, bild och slöjd. Den största andelen underkända elever hade matematik, NO-ämnena och tyska.

Figur 11. Slutbetyg vårterminen 2015 uppdelade per ämne. Källa: Genvägen

Pojkars fyra bästa ämnen (andel pojkar med betyg A eller B):

- Engelska (39 procent)
- Idrott och hälsa (32 procent)
- Franska (29 procent, dock bara nio elever)
- Historia (24 procent)

Flickors fyra bästa ämnen (andel flickor med betyg A eller B):

- Franska (53 procent, dock bara 18 elever)
- Hemkunskap (46 procent)
- Musik (42 procent)
- Religionskunskap (41 procent)

God studiekultur, formativ bedömning och ökad läsförståelse kan höja resultaten

God studiekultur. Några av rektorerna talar om vikten av att skapa en god kultur bland eleverna för att nå högre resultat, eftersom att kamratpåverkan och studiemiljö har stor betydelse. En rektor skriver att deras slogan är att det är coolt att plugga. En annan rektor skriver, angående elevernas goda resultat, att ”det fanns en kultur bland niorna som var tillåtande och där goda prestationer hade stort värde även hos pojkarna. Generellt, ambitiösa elever. Många av de positiva förebilderna var killar. Den allmänna trenden var att det var ok att vara duktig”. En tredje rektor uppmärksammar att:

I två av tre klasser har vi en jämn fördelning i meritpoäng mellan könen, i den tredje klassen var det en stor skillnad. Skillnaden beror till delar av att det i denna grupp av elever fanns en kultur av att det inte var okej att vara duktig i skolan. Det omvända förhållandet rådde i den gruppen av flickor. [...] Vidare så behöver vi hennens hjälp i arbetet med inställning till skolan, på så sätt kan kultur bli något som skapas och inte något som uppstår.

Formativ bedömning. Flera rektorer nämner att det är viktigt med en variation i arbetssätten och att använda sig av formativ bedömning. Formativ bedömning kännetecknas av fem nyckelstrategier:¹⁶

1. Klargöra och skapa delaktighet i intentionerna med undervisningen och kriterierna för att lyckas i sitt lärande.
2. Skapa effektiva diskussioner, aktiviteter och uppgifter som kan visa i vilken utsträckning eleverna har lärt sig/förstått.
3. Ge återkoppling som för de lärande framåt.
4. Aktivera elever som undervisningsresurser för varandra.
5. Aktivera elever som ägare av sitt eget lärande (William, 2010).

När det gäller utmaningen med att öka andelen godkända elever i NO-ämnena skriver en rektor att ”den typ av undervisning som lärarna skulle vilja genomföra oftare är laborationer och laborationsrapporter där formativ bedömning och kamratbedömning ingår. Kamratbedömning påverkar elevernas resultat positivt på så sätt att den utvecklar elevernas förståelse för vad som krävs för de olika betygen”.

Ökad läsförståelse. En annan rektor kommenterar att ”NO-ämnena tenderar ha en större svårighet att få alla elever att nå målen. Abstraktionsnivån i dessa ämnen ökar dramatiskt på

¹⁶ Läs mer i översikten på Skolverkets hemsida:

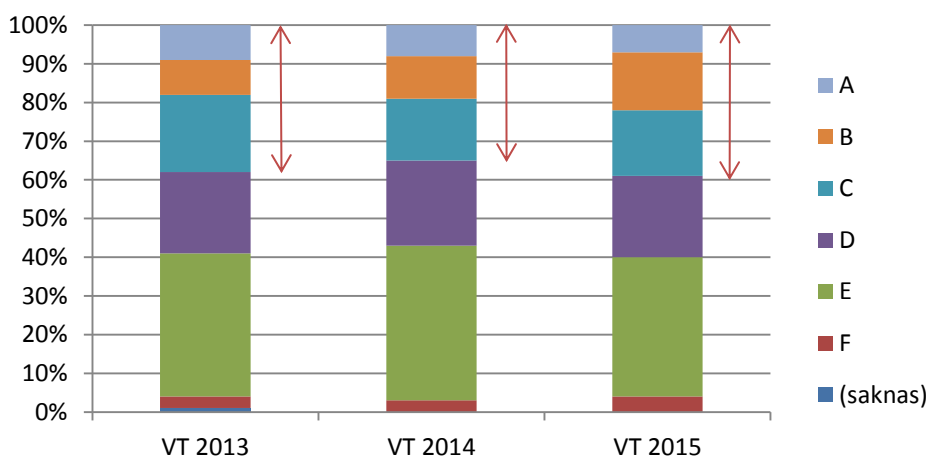
http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.100658!/Menu/article/attachment/formativ_bedomning_fordjupad_lasning_ny.pdf

högstadiet och elevens förmåga att hantera ämnet blir således avhängigt dennes läsförmåga och då mer specifikt läsförståelsen”.

Något stigande betyg i matematik

Det är särskilt intressant att titta på betygen i matematik, eftersom att grundskolan är med i matematiklyftet. Om vi tittar på betygen i matematik över tid kan vi konstatera att det är ungefär samma andel elever som uppnår en godkänd nivå vårterminen 2015 och vårterminen 2013. Glädjande nog är det en större andel elever uppnådde de bästa betygen (A, B och C) vårterminen 2015 (39 procent), än de föregående två vårterminerna (38 respektive 35 procent). De röda pilarna visar omfånget av dessa elever för varje år, och det är ett något ökande omfång. Dessutom har andelen elever med A eller B i betyg stigit från 18 till 22 procent. Dock är det för tidigt att dra slutsatser och som tidigare sagt ska dessa resultat följas på längre sikt.

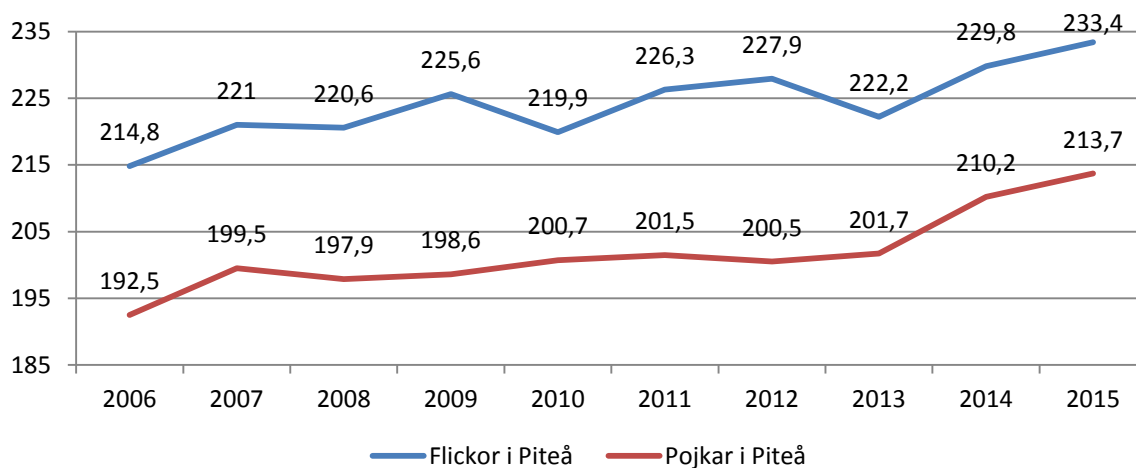

Figur 12. Betyg i matematik uppdelade per vårtermin, åk 9

Fortsatt 20 poängs skillnad i meritvärde mellan pojkar och flickor

Flickorna har ett betydligt högre meritvärde än pojkarna och har haft det över tid (se figur 9 på nästa sida). Skillnaden mellan flickor och pojkar var stor 2011 och 2012, när skillnaden låg mellan 25 och 27 meritpoäng. De senaste tre åren har skillnaden legat stadigt på ca 20 meritpoäng.

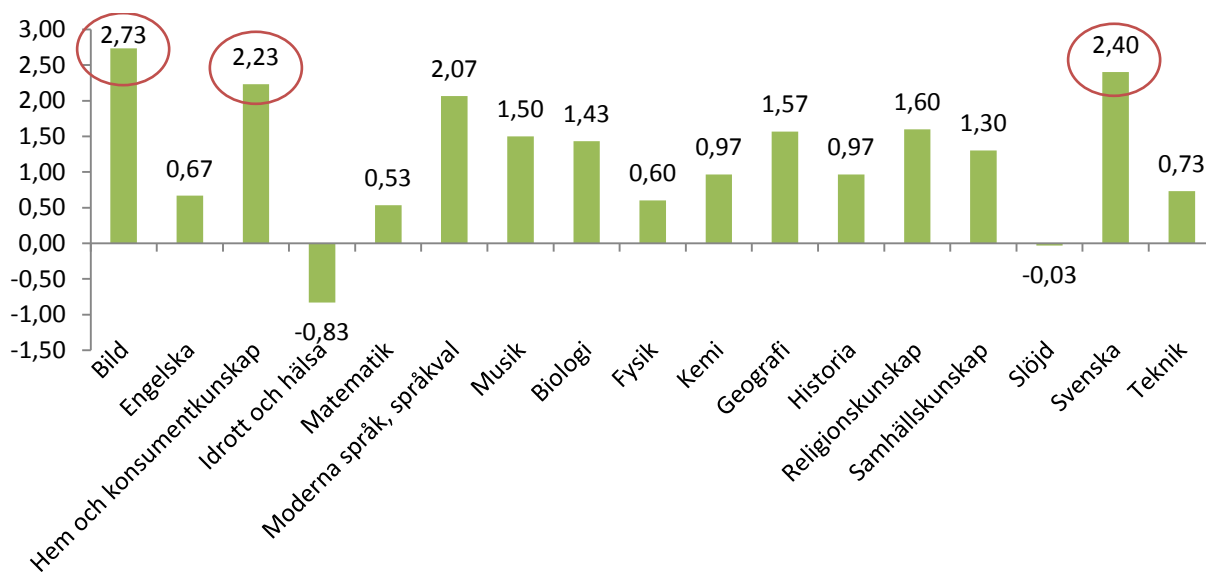
Figur 9. Genomsnittligt meritvärde för flickor respektive pojkar 2006-2015, 16 betyg, åk 9.

Källa: Siris

Flickor mest överlägsna i bild, svenska, hemkunskap och moderna språk

Betygspoängen skiljer sig mest mellan flickor och pojkar i bild, svenska, hemkunskap och moderna språk (se figur 10 nedan), om vi ser till det genomsnittliga värdet av betygspoängen i slutbetygen under 2013-2015. Bild är ett ämne med betydligt färre undervisningstimmar än svenska, men ändå får det lika stor genomslagskraft på meritvärdet eftersom att vart och ett av de 16 eller 17 betygen motsvarar en lika hög poäng oavsett hur omfattande ämnet är.

Figur 10. Genomsnittlig skillnad mellan flickors och pojkars betygspoäng, ämne för ämne 2013-2015, åk 9. Källa: Siris

Oförberedda, kreativa uppgifter kan stimulera pojkars lärande

En rektor tar med sig från lärarna att ”flickor i regel lägger ned mer tid på skolarbetet vilket i slutändan visar sig i mer underbyggda resonemang på sina uppgifter, samt en djupare förståelse” och att ”fler kreativa uppgifter, gärna med tävlingsinslag och som inte kräver så mycket förberedelse gynnar pojkarna, medan de mer traditionella arbetssätten i regel främjar flickorna”. Detta gäller i svenska, engelska, moderna språk och SO-ämnena. Rektorn skriver också:

Även SO-lärarna önskar fler gruppdiskussioner som något de skulle vilja genomföra oftare. Detta för att eleverna ska utveckla sin analys-, reflektions- och argumentationsförmåga ytterligare. Som ett led i att bidra till högre resultat hos pojkarna tror lärarna att fler diskussioner och färre skriftliga uppgifter skulle bidra till detta, där direkt förberedelse inte är centralt.

En annan rektors analys är att:

Skillnaden mellan könen kan även sökas i vad som har betydelse i bedömningen, kan övervikten av den skriftliga produktionen i bedömningsunderlaget gynna flickor mer, om den muntliga förmågan och det muntliga sättet att redovisa skulle tillskrivas högre status i bedömning skulle vi kanske se en annan fördelning i de högre betygen.

En rektor skriver att NO-lärarna menar att ”den typ av undervisning som skulle bidra till ett högre resultat hos pojkarna är en bättre läsförståelse, mer tävlingsmoment och mer verklighetsförankring i ämnet ur ett manligt perspektiv. De tror också att högre krav skulle bidra till bättre resultat hos pojkarna”.

Pojkar behöver höja kunskaperna i svenska

I svenska hade 34 procent av flickorna betyg A eller B. Motsvarande andel bland pojkarna var 14 procent. 72 procent av flickorna har betyg A, B eller C i svenska medan 43 procent av pojkarna har dessa tre högre betyg. Skillnaden i den genomsnittliga betygspoängen i svenska är 2,4, som figur 10 på s. 29 visar. Liksom i årskurs 6 tyder detta på att pojkars kunskaper i svenska skulle behöva lyftas generellt inom kommunen.

Andel gymnasiebehöriga per skola

I figur 13 ses gymnasiebehörigheten för eleverna på respektive skola inom Piteå kommun.¹⁷ I princip alla elever fick gymnasiebehörighet på Pitholmsskolan och Sjulnässkolan. Christoffer Backlund, ny rektor på Pitholmsskolan (f.d. rektor på Sjulnässkolan), skriver att:

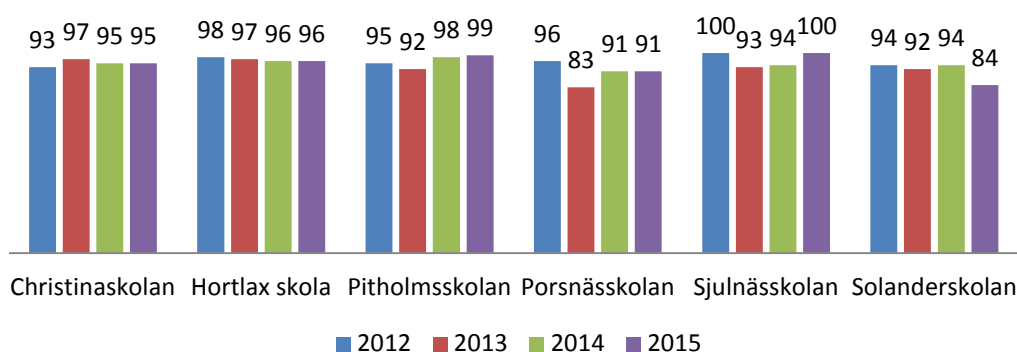
Det nät av åtgärder (mentorer, arbetslag, elevhälsoteamet, specialpedagoger, anpassningar, ÅP-åtgärdsprogram m.m.), som fångar upp elever som saknar betyg eller har behov av stöttning för att inte bli utan, fungerar väl på skolan, plus att elever ges möjlighet till spets och fördjupning.

Den nye rektorn på Sjulnässkolan, Niclas Lyckander, uppmärksammar att av 52 elever fanns endast två dyslektiker och inga elever med neuropsykiatriska diagnoser. Han kommenterar att några av framgångsfaktorerna (enligt lärarna) är goda förkunskaper från årskurserna 4-6, ett gott arbetsklimat i klassrummet, en god kontakt med vårdnadshavarna, mentorssamtalen, generellt en hög ambitionsnivå och höga förväntningar från lärarna på eleverna. Han nämner också den fleråriga satsningen på en extra lärare i matte per årskurs istället för att anställa en

¹⁷ Perioden avser 2012-2015, då Genvägen inte visar uppgifter längre bakåt i tiden.

speciallärare samt ett flexibelt arbetssätt utifrån klassens behov. De har dessutom ett ”onsdagsmingel” som gör dem alerta att fokusera på de elever som är aktuella i dagsläget.

Figur 13. Gymnasiebehörighet per skola, 2012-2015. Källa: Genvägen

Porsnässkolans rektor Sara Rönnbäck kommenterar att en högre andel pojkar än flickor har uppfyllt kunskapskraven i alla ämnen, till stor del beroende på att de har ett boende för nyanlända ensamkommande flyktingflickor i Norrfjärden som tas emot vid 15 års ålder. Solanderskolan har den minsta andelen gymnasiebehöriga elever. Enligt rektorn Mathias Lindmark kan detta förklaras av den ökande andelen av nyanlända elever men också av ett antal elever med stora behov av stöd i avgångsklasserna 2015. Han kommenterar:

Största minskningen ser vi engelska, matematik och svenska. Det eleverna som inte klarat målen i svenska beror på att det har missat stora delar av undervisningen under läsåret. Dessa elever har dock haft en bra utvecklingskurva individuellt sett men inte tillräckligt för att nå godkända betyg. I matematik har vi flera elever som har problem som vi inte har kompetens och kraft nog att klara av. Flera elever har haft kontakt med andra myndigheter och organisationer. I engelska är det framförallt en minskning i resultaten för pojkarna.

Genomsnittligt meritvärde per skola

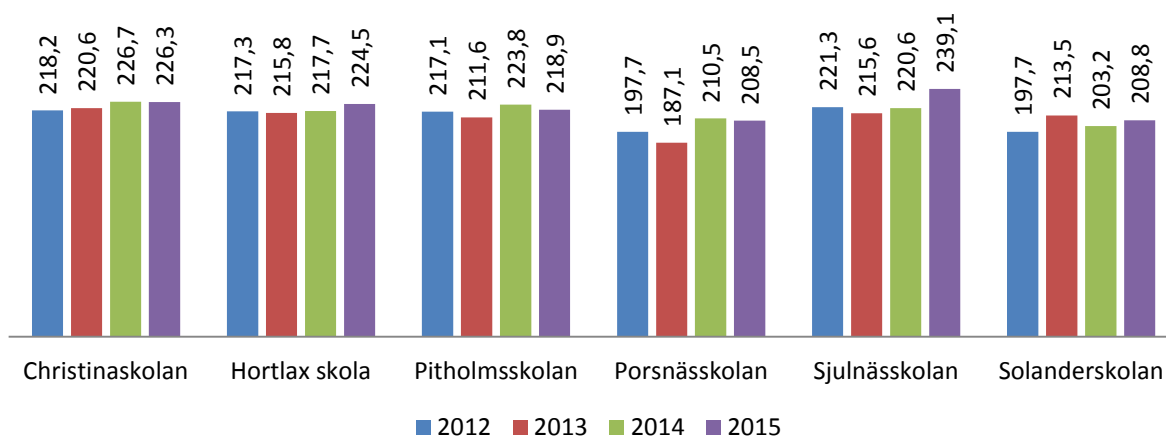
På Sjulnässkolan har inte bara andelen gymnasiebehöriga stigit upp till 100 procent. Det genomsnittliga meritvärdet har ökat med 18,5 poäng, vilket är anmärkningsvärt. Det betyder att i nästan hälften av kurserna hade genomsnittseleven ett betyg som låg ett steg högre på betygsskalan jämfört med genomsnittseleven som gick ut årskurs 9 föregående läsår.

Ett intressant mönster på ett par skolor är också att andelen gymnasiebehöriga elever inte korresponderar mot förändringen i det genomsnittliga meritvärdet. På Solanderskolan har det genomsnittliga meritvärdet ökat jämfört med föregående år, samtidigt som andelen

gymnasiebehöriga sjunkit med tio procentenheter. Det tyder på att gruppen av elever som är behöriga till gymnasiet har ökat sina kunskapsresultat betydligt. Rektorn kommenterar att det dessutom bara är flickornas meritvärde som har ökat och pojkarnas har minskat. Det innebär att flickorna som gick ut årskurs 9 på Solanderskolan som grupp har uppnått mycket goda kunskapsresultat i sina slutbetyg jämfört med eleverna som gick ut årskurs 9 föregående läsår.

Även på Hortlax skola har det genomsnittliga meritvärdet ökat även om andelen gymnasiebehöriga inte gjort det. Rektorn Anders Sandlund befarar dock i sin analys att det finns en risk att bedömningen är för hård: ”Även om det relativa betygssystemet sedan länge är borttraderat ur våra minnen så ser jag trots det en risk att man trots en generell nivåhöjning hos eleverna ändå ej ser motsvarande ökning i meritvärdena.”

Figur 14. Genomsnittligt meritvärde per skola, 16 ämnen, 2012-2015.

Källor: Siris och Genvägen

Nationella prov

Nationella prov genomfördes i årskurs 9 första gången vårterminen 1998 i ämnena engelska, matematik och svenska. Sedan 2003 samlas resultaten in nationellt för samtliga elever. Under vårterminen 2009 utökades proven med NO-ämnena biologi, fysik och kemi. Under vårterminen 2013 utökades ämnesproven ytterligare med SO-ämnena geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap. Samtliga Sveriges skolenheter tilldelas ett av de naturorienterande ämnesproven och ett av de samhällsorienterande ämnesproven. Nationell statistik utkommer den 1 december 2015. Det är värt att ha i åtanke att det är svårt att göra en exakt jämförelse av resultaten mellan de olika åren då provinnehållet varierar i främst matematik.

En av rektorerna kommenterar angående provresultaten i engelska:

Vad gäller nationella prov i engelska med godkänt provbetyg har flickorna sämre resultat än pojkarna där 95% av flickorna och 100% av pojkarna hade godkänt resultat. Detta är en intressant skillnad på så sätt att fördelningen i övriga ämnen ofta är motsatsen. Frågan är om pojkarnas dataspelsvanor kan bidra till ett gott resultat i engelska.

Andel godkända elever i nationella prov, åk 9	2013	2014	2 015
Biologi	96,9%	96,8%	94,5%
Engelska	98,7%	99,8%	99,2%
Fysik	92,2%	83,5%	92,5%
Geografi	96,2%	97,8%	.
Historia	89,2%	95,1%	88,6%
Kemi	96,9%	95,3%	97,1%
Matematik	94,8%	94,9%	91,3%
Religionskunskap	82,9%	95,5%	100,0%
Svenska	97,0%	98,3%	97,2%

Tabell 6. Procentandel godkända elever per ämne i de nationella proven, åk 9.

Källa: Genvägen

Åtgärder under läsåret 2015-2016

- **Fortsatt satsning på matematik.** En rektor skriver att ”vår tanke är att satsningarna inom matematikämnet på längre sikt kommer att öka måluppfyllelsen i ämnet. Satsningen på matematikämnet har fortsatt vidare med målsättningen att öka måluppfyllelsen för samtliga elever i ämnet.”
- **Kollegialt lärande om ökad jämlikhet.** Under läsåret har dessutom samtal kring ökad jämlikhet i betygsfördelning mellan pojkar och flickor diskuterats och en del av ämneslagens utvärdering av läsåret utifrån måluppfyllelse ägnades åt denna fråga. Utvärderingarna ligger till grund för detta läsårs diskussioner i ämneslagen och samtal med respektive ämneslag sker såväl på hösten som på våren för att hålla kvalitetsarbetet levande, samt att stärka det kollegiala lärandet. Under vårterminen 2016 kommer dessa att ske i form av kollegiesamtal.
- **Slöjdyftet.** En av lärarna vid skolan driver ett projekt kring slöjden vid namn "Slöjdyftet", med syftet att samverka mer slöjdlärare emellan, samt utveckla ämnet och hur man som lärare arbetar med formativ bedömning i ämnet. (Christinaskolan)

Sammanfattning årskurs 9

Det är en stor andel elever som är gymnasiebehöriga och godkända i alla ämnen, fastän den minskat något jämfört med föregående läsår. Det genomsnittliga meritvärdet har stigit markant under de senaste tre åren och matematikbetygen stiger något. Det är dock vanligast att få underkänt i matematik, NO-ämnena och tyska. Rektorer menar att en god studiekultur, formativ bedömning och ökad läsförståelse kan höja resultaten ytterligare. Flickorna har i genomsnitt fortfarande ungefär 20 meritpoäng mer än pojkarna. Skillnaderna är störst i bild, svenska, hemkunskap och moderna språk. Rektorer menar att pojkars lärande stimuleras av relativt oförberedda, muntliga och kreativa uppgifter med tävlingsinslag. Sjulnässkolan och Pitholmsskolan har den största andelen gymnasiebehöriga elever. Sjulnässkolan, Christinaskolan och Hortlax skola har det högsta genomsnittliga meritvärdet. Flickorna på Solanderskolan hade ett markant högre genomsnittligt meritvärde än föregående års utgångselever. Åtgärderna innefattar en fortsatt satsning på matematik, kollegialt lärande för ökad jämlikhet och att fortsätta utveckla slöjdämnet.

5. Särskilda undervisningsgrupper i grundskolan

Av: Linda Ström

I de särskilda undervisningsgrupperna går elever från förskoleklass till årskurs 9. Nedanstående redogörelse för särskilda undervisningsgrupper är skriven av Linda Ström som är rektor för Hörselklasserna, AST-klasserna, Tallbacka/Mellangård och Språkslussen.

Hörselklasserna

Vi har arbetat bra med att eliminera hinder när det gäller hörselnedsättning genom en anpassad hörselpedagogik, den senaste hörseltekniken, vårt hörselidentitetsarbete samt ljudsanerade lokaler. Trots detta har vi en stor andel elever som inte når upp till uppsatta kunskapskrav. Bedömningen är att det i första hand inte hänger samman med hörselnedsättningen, utan då är knutet till annan problematik såsom AST, ADD, dyslexi, dyskalkyli osv.

Åtgärder

I våra hörselklasser måste vi fortsätta med att utveckla våra arbetssätt och arbetsformer för att individualisera undervisningen utifrån varje elevs förutsättningar och behov. Vår hörselpedagogik är en viktig hörnsten i arbetet, men vi måste även utveckla vår kompetens kring andra funktionsnedsättningar som kan påverka elevers kunskapsutveckling. Vi ska även arbeta vidare med att inkludera våra elever i hörande klasser vid Solanderskolan/Björklundaskolan för att kunna få till dynamiska inlärningssituationer och lämpliga utmaningar för de elever som behöver. Samtidigt måste vi spetsa till undervisningen för de elever som behöver det lilla extra. En del elever behöver mer färdighetsträning och andra elever behöver mer utmaning i form av problemlösning av olika slag.

AST-klasserna

Vi har totalt 12 elever i våra AST-klasser och samtliga har en diagnos inom autismspektrumtillstånd. Våra elever i AST-klasserna har generellt svårt att tolka uppgifter, läsa mellan raderna och göra egna analyser. De kan ha bristande motivation för vissa ämnen och uppgifter och sedan vara helt uppslukade av andra ämnen och uppgifter. Vi har elever med tilläggsdiagnoser, såsom dyslexi, dyskalkyli och språkstörning. Undervisningen i AST-klasserna är individanpassad och man arbetar med att hitta inlärningskanaler till var och en så de når så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar och behov.

Åtgärder

Funktionsnedsättningen medför ofta svårigheter inom vissa specifika områden och motivationen är emellanåt mer svårtillgänglig för våra elever. Vi måste fortsätta arbeta med attityden och utgå från var och en av eleverna. Dagens skola och dagens samhälle ställer höga krav på individers analysförmåga och det är ofta svårt för våra elever. Vi måste utveckla arbetet med att träna eleverna på att analysera uppgifter och hitta dold information i texter. Många av våra elever har ett stort motstånd mot att använda hjälpmedel i undervisningen, t ex dator, talsyntes, inläsningstjänst osv. Eleverna kan inte själva se fördelarna och personalen måste därför arbeta med att motivera dem.

Tallbacka/Mellangård

Tallbacka/Mellangård är en kommunövergripande särskild undervisningsgrupp för elever i behov av särskilt stöd. Vi har utvecklat verksamheten mot att alla elever läser alla ämnen om inte rektor vid hemskolan beslutat om anpassad studiegång i ett eller flera ämnen. I dagsläget har vi en elev med anpassad studiegång, resterande läser 16 ämnen. Tallbacka/Mellangård har anpassats till nya skollagen och bedriver mer skola och mindre socialt arbete med eleverna. Eleverna tränas ändå i sociala situationer, men verksamheten bygger på ett helhetskoncept där kunskapsförmedlingen fått en större plats. Det påverkar givetvis våra kunskapsresultat i positiv riktning och personalen vid Tallbacka/Mellangård säger att de aldrig tidigare jobbat så mycket med kunskapsförmedling som nu. Kunskapsuppdraget är en viktig del eftersom eleverna ska tillbaka till sin hemskola efter ett års placering, men den sociala biten är också central för våra elever. Det tidigare arbetet med att fokus legat på att utveckla elevers sociala kompetens tillsammans med ett omfattande föräldrarbete har inte samma utrymme idag. Det har även en baksida eftersom de elever som placeras vid Tallbacka/Mellangård ofta har bekymmer när det gäller socialt samspel.

Åtgärder

Vid Tallbacka/Mellangård ska vi fortsätta utveckla ett koncept där kunskapsförmedling och social träning går hand i hand. För att underlätta vid inskolning, vistelse och utskolning mellan hemskola och Tallbacka/Mellangård ska vi fortsätta arbeta med att etablera goda samverkansformer med hemskolorna. Varje elev får individuellt anpassad undervisning och vi pendlar mellan att å ena sidan låta elever lyckas för att stärka självförtroendet å andra sidan bjuda på utmaningar för att utveckla elevernas förmågor utifrån förutsättningar och behov. Dagsformen är en viktig faktor när det gäller våra elever och vi ska fortsätta arbeta aktivt med

att hitta varje elevs styrkor och behov för att nå så långt som möjligt både när det gäller kunskapsutveckling och social utveckling.

Språklussen

Språklussen är en kommunövergripande särskild undervisningsgrupp för nyanlända elever. Vi har elever från olika länder och med olika skolbakgrund. Elever i språklussen gör nationella prov OM de har tidigare skolbakgrund och har sådana kunskaper så de kan genomföra proven. Provet i matematik beställs på engelska för de elever som behöver. De flesta elever gör dock inget prov eftersom de har bristfällig skolgång från sitt hemland och därför inte har åldersadekvat kunskapsnivå. Enligt skollagen ska betyg sättas även för nyanlända elever. Personalen uttrycker en ovilja mot att sätta betyg på helt nyanlända elever utan tidigare skolbakgrund eftersom de ofta får ett dokument med mestadels F och streck (-) fastän de visat på en god kunskapsutveckling under sin korta tid i Sverige.

Åtgärder

Vi står inför många spännande utmaningar när det gäller att utveckla vår verksamhet i samma takt som Piteå tar emot fler nyanlända. En ny lag kommer att gälla från årsskiftet där krav på kartläggning, direktintegrering och möjlighet till prioriterad timplan blir verklighet. För att kunna individualisera undervisningen på bästa sätt måste vi komma igång med kartläggning av nyanlända elevers skolbakgrund. Material kommer i dagarna och vi måste organisera för att kunna genomföra kartläggningen inom två månader från det att eleven kommit till oss i Språklussen. Den ambulerande SVA-undervisningen kommer i kläm när vi får många nya elever i Språklussen. Mer resurser kommer att behövas för att vi ska kunna genomföra uppdraget och organisationen för mottagande av nyanlända måste ses över. Lokaler är ett stort frågetecken.

Sammanfattning särskilda undervisningsgrupper

Rektor Linda Ström rapporterar att ett gott arbete pågår inom hörselklasserna. De vill utveckla kompetensen kring andra slags funktionsnedsättningar än hörselnedsättningar och skapa dynamiska inlärningssituationer genom placering i hörande klasser för elever som behöver det. I AST-klasserna pågår ett arbete för att höja studiemotivationen och analysträningen. I Tallbacka/Mellangård ses en utveckling av kunskapsresultaten samtidigt som social träning har fått mindre utrymme. De fortsätter att utveckla samverkan med hemskolorna. På Språklussen finns en ovilja mot att betygssätta elever som har kort skolbakgrund då betygen ofta inte visar elevernas goda kunskapsutveckling. Från årsskiftet kommer elever att börja kartläggas snabbt i enlighet med den nya lagstiftningen. Det finns ett stort behov av mer resurser och lokaler.

6. Sammanfattande analys, bedömning och åtgärder

Alla elevers lärande

Det är förstås glädjande att Piteås elever i nuläget visar mycket goda kunskapsresultat. Dock är det kanske inte realistiskt att andelen elever som är gymnasiebehöriga och andelen elever som har godkänt i alla ämnen ska öka med tre procentenheter vardera fram till vårterminen 2017, som målen i verksamhetsplanen för 2015-2017 gör gällande. Anledningen är bland annat det ökande antalet nyanlända elever, särskilt de som kommer för att börja den svenska skolan först i årskurs 8 eller 9. Det är tydligt att alla skolor och klasser är unika i sina förutsättningar för att låta alla elever utvecklas så långt som möjligt. Men det finns ändå en utbredd uppfattning om att en god elevkultur och studiemiljö samt ökad delaktighet och lust till sitt lärande är framgångsfaktorer i alla åldrar. Att utveckla elevernas kunskaper i svenska, särskilt läsförståelsen, ses också som oerhört viktigt inom alla ämnen.

Inte bara elevernas kunskaper utan också bedömningen av kunskaperna måste utvecklas för att nå en högre kvalitet och likvärdighet, vilket också några av rektorerna uppmärksammar. Detta kan tänkas gälla särskilt i årskurs 6 där det är relativt nytt med betygssättning. Det gäller också i årskurs 9 där det finns misstanke om att bedömningen är olika hård skolorna sinsemellan. Därför vore det troligen gynnsamt att ordna träffar där lärarna får träffas för ett gemensamt lärande kring hur en likvärdig bedömning kan skapas över kommunen.

Tjugo ska bli tio

Generellt sett har flickor högre betyg än pojkar. Redan i årskurs 3 syns en skillnad mellan flickor och pojkar i svenska. Detta mönster fortsätter sedan genom grundskolan. Barn- och utbildningsnämnden har satt som mål att ”tjugo ska bli tio”, alltså att 20 meritpoängs skillnad mellan flickor och pojkar ska bli 10. Hur ska detta lyckas?

För det första finns det anledning att tänka att pojkars kunskaper i svenska, både vad gäller läsande och skrivande, är en nyckel för att hjälpa pojkarna att uppfylla kunskapskraven i större utsträckning. Detta gäller givetvis i svenska som ämne, där pojkarnas resultat är markant lägre än flickornas. Men det är också viktigt i NO- och SO-ämnena, då många uppgifter kräver en god språklig färdighet. För det andra bör det ske en utveckling av arbetet för att stimulera fler pojkar i undervisningen genom fler relativt oförberedda, muntliga och kreativa uppgifter med tävlingsinslag. För det tredje bör det diskuteras på varje skola hur pojkarnas utveckling kan ökas i bild, hem- och konsumentkunskap samt moderna språk. Det är viktigt att lärarna på skolorna får möjlighet att lära sig av varandra i detta arbete och ta del av goda exempel. Dessa

tre områden bör utvecklas på ett likvärdigt sätt i kommunens alla skolor, utifrån skolornas egna förutsättningar och elevernas behov, för att nå målet att tjugo ska bli tio.

Förslag till åtgärder

- Ge Utbildningsförvaltningen i uppdrag att formulera konkreta mål för den kommunövergripande kunskapsutvecklingen i svenska och svenska som andraspråk.
- Ge rektorerna i uppdrag att se till att lärarna har ett kollegialt utbyte om hur de kan stimulera pojkarnas lärande, särskilt i svenska, bild, hemkunskap och (för eleverna i årskurs 7-9) moderna språk.
- Ge rektorerna i uppdrag att ordna gemensamma träffar för lärare från och med årskurs 6 i syfte att uppnå en större likvärdighet i bedömningen av kunskaper och förmågor.

Piteå kommun

Referenser

Wiliam, D. (2010). An integrative summary of the research literature and implications for a new theory of formative assessment. Ingår i H.A. Andrade & G. J. Cizek (Eds.), *Handbook of formative assessment*. New York & London: Routledge.